

Súd: Najvyšší súd
Spisová značka: 6Cdo/82/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8117209476
Dátum vydania rozhodnutia: 11. 12. 2025
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Terézia Mecelová
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2025:8117209476.2

Uznesenie

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne N. X., narodenej XX. G. XXXX, U. XX, zastúpenej splnomocnenkyňou RIEDL advokátska kancelária s.r.o., Prešov, Slovenská 46, IČO: 54 359 490, proti žalovanej Všeobecná úverová banka, a.s., Bratislava, Mlynské Nivy 1, IČO: 31 320 155, zastúpenej splnomocnenkyňou ČERNEJOVÁ & HRBEK, s.r.o., Bratislava - mestská časť Staré mesto, Kýčerského 5, IČO: 36 857 513, o určenie neexistencie záložného práva, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 12C/11/2017, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 15. decembra 2022 sp. zn. 7Co/35/2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 15. decembra 2022 sp. zn. 7Co/35/2022 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

odôvodnenie:

1. Žalobkyňa sa žalobou došlou Okresnému súdu Prešov (ďalej len „súd prvej inštancie“) 3. apríla 2019 domáhala určenia, že nehnuteľnosť nachádzajúca sa v katastrálnom území U., zapísaná v katastri nehnuteľností na liste vlastníctva č. XXX, byt č. X, nachádzajúci sa v bytovom dome súpisné číslo XX (postavený na pozemku parc. č. W. XX/X, zapísanom na liste vlastníctva č. XX), na X. poschodí, podiel na spoločných častiach a spoločných zariadeniach bytového domu vo veľkosti podielu 7125/41193 (ďalej len „nehnuteľnosť“), nie je zaťažená záložným právom zriadeným zmluvou o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti č. V. XXXXXX-XX zo 17. júna 2010 uzavretou medzi stranami sporu (ďalej aj „zmluva o zriadení záložného práva“ alebo len „záložná zmluva“). V žalobe uviedla, že so žalovanou uzavrela zmluvu o zriadení záložného práva na zabezpečenie pohľadávky vzniknutej zo zmluvy o poskytnutí úveru L. Č. Ú. XXXXXX-XX, ktorej predmetom bolo poskytnutie sumy 2 461,60 eur a sumy 5 788,40 eur ako konsolidácie predchádzajúcich troch úverov poskytnutých žalovanou. Žalovaná vyhlásila predčasnú splatnosť úveru listom z 25. augusta 2011. Žalobkyňa vzniesla námietku premlčania pohľadávky a aj záložného práva. Napriek uvedenému žalovaná začala výkon záložného práva.

2. Rozsudkom z 21. septembra 2018 č. k. 12C/11/2017-110 súd prvej inštancie žalobu zamietol a žalovanej priznal voči žalobkyni nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Rozsudok právne zdôvodnil ust. § 100 ods. 1 až 3, § 101, § 112 a § 151j ods. 1 a 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej tiež „Občiansky zákonník“). Vecne dôvodil, že žalovaná začala výkon záložného práva už 23. októbra 2013, teda v čase, keď nebola pohľadávka premlčaná (premlčanie pohľadávky mohlo nastať najskôr 25. augusta 2014, keďže k vyhláseniu splatnosti úveru došlo k 25. augustu 2011), pričom v ňom nemohla pokračovať z dôvodu nariadeného predbežného opatrenia uznesením z 30. mája 2014 č. k. 20C/182/2014-14, a to až do právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej, t. j. do 29. novembra 2016. Následne žalovaná vo výkone záložného práva pokračovala. Samotná žalobkyňa začatie výkonu záložného práva 23. októbra 2013 nespochybnila. Vzhľadom na uvedené námietka premlčania zo strany žalobkyne nebola dôvodná. Navyše veriteľovi bolo bránené v riadnom výkone záložného práva, a to jednak predbežným opatrením vo veci vedenej pod sp. zn. 20C/182/2014, ako aj neodkladným opatrením z 30. mája 2017 nariadeným v tejto veci. Pokiaľ ide

o primeranosť pohľadávky k hodnote zálohu, táto nebola zjavne neprimeraná. Súd prvej inštancie považoval žalobu preto za nedôvodnú. Rozhodnutie o trovách konania bolo odôvodnené právne ust. § 251, § 255 ods. 1 a 2 a § 262 ods. 1 a 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej tiež len „CSP“) a vecne úspechom žalovanej v konaní v plnom rozsahu.

3. Na odvolanie žalobkyne Krajský súd v Prešove (ďalej tiež len „odvolací súd“ a spolu so súdom prvej inštancie tiež len „nižšie súdy“) v poradí druhým rozsudkom z 15. decembra 2022 sp. zn. 7Co/35/2022, po tom, ako Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) zrušil prvý zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu z 25. marca 2019 sp. zn. 7Co/171/2018, napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 388 CSP zmenil tak, že žalobe vyhovel a určil, že nehnuteľnosť nie je zaťažaná záložným právom zriadeným predmetnou záložnou zmluvou a súčasne žalobkyni priznal náhradu trov prvoinštančného, odvolacieho a dovolacieho konania v plnom rozsahu. V odôvodnení rozsudku uviedol, že spôsoby zániku záložného práva sú upravené v ustanovení § 151md Občianskeho zákonníka. V prejednávanej veci k zániku záložného práva nedošlo ani jedným z týchto spôsobov. Dodal, že žalobkyňa svoju žalobu neopierala o zánik záložného práva, ale o premlčanie pohľadávky zabezpečenej záložným právom a o premlčanie samotného záložného práva. Občiansky zákonník v ust. § 151j ods. 2 rieši otázku premlčania pohľadávky, ktorá je zabezpečená záložným právom. Posilnenie postavenia záložného veriteľa sa prejavuje aj v tom, že má právo uspokojiť sa zo zálohu aj vtedy, ak je zabezpečovaná pohľadávka už premlčaná. Záložné právo teda platí aj potom, keď dôjde k premlčaniu pohľadávky, ktorá je zabezpečovaná. Premlčanie nespôsobuje zánik pohľadávky. Záložné právo sa premlčuje vo všeobecnej premlčacej dobe, ktorá je podľa ustanovenia § 101 Občianskeho zákonníka trojročná, pričom začína plynúť od momentu, kedy sa mohlo záložné právo vykonať po prvýkrát. Vo vzťahu k zabezpečenej pohľadávke má záložné právo akcesorickú povahu a nepremlčí sa skôr ako zabezpečená pohľadávka. Je to v dôsledku vzájomnej previazanosti právneho vzťahu založeného zmluvou záložnou a zmluvou, na základe ktorej vznikla zabezpečená pohľadávka. Z uvedeného dôvodu bolo preto potrebné skúmať najskôr, či došlo k premlčaniu hlavného záväzku. V prejednávanej veci žalobkyňa 17. júna 2010 uzatvorila so žalovanou zmluvu o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti, ktorou bola zabezpečená pohľadávka z poskytnutého úveru na základe zmluvy z toho istého dňa. V konaní bolo správne zistené, že k zosplatneniu úveru došlo 25. augusta 2011, v dôsledku čoho premlčanie pohľadávky z úveru mohlo nastať najskôr 25. augusta 2014. Nespornou skutočnosťou bolo aj to, že žalovaná výkon záložného práva začala už 23. októbra 2013 a nemohla v ňom pokračovať v dôsledku prebiehajúceho konania na súde prvej inštancie pod sp. zn. 20C/182/2014 o zdržanie sa výkonu záložného práva zo strany žalovanej. Za správny nemožno považovať právny záver súdu prvej inštancie, podľa ktorého začatie výkonu záložného práva a prebiehajúce konanie sp. zn. 20C/182/2014 ovplyvnilo plynutie premlčacej doby. Spočívanie premlčacej doby je upravené v ustanovení § 112 Občianskeho zákonníka. Vychádzajúc z tohto ustanovenia, ak veriteľ v premlčacej dobe uplatní právo na súde alebo u iného príslušného orgánu a v začatom konaní riadne pokračuje, premlčacia doba od tohto uplatnenia po dobu konania neplynie. Pokiaľ ide o výkon záložného práva podľa ustanovení zákona č. 527/2002 Z. z. o dobrovoľných dražbách a o doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 527/2002 Z. z.“), tento vplyv na beh premlčacej doby nemá. Dražobník ako subjekt, tak ako je vymedzený v ust. § 6 zákona č. 527/2002 Z. z., nemôže rozhodnúť o pohľadávke vyplývajúcej z uzatvorenej zmluvy o úvere. Predstavuje iba subjekt, ktorý na zmluvnom základe realizuje výkon záložného práva patriaceho záložnému veriteľovi. Návrh na vykonanie dražby u dražobníka nepredstavuje uplatnenie práva, keďže o pohľadávke zabezpečenej záložným právom sa autoritatívne nerozhoduje. K spočívaniu premlčacej doby nemohlo dôjsť ani v súvislosti s konaním prebiehajúcim na súde prvej inštancie pod sp. zn. 20C/182/2014 o zdržanie sa výkonu záložného práva. Predmetom tohto konania žiadna pohľadávka žalovanej vyplývajúca zo zmluvy o úvere nebola. Ani skutočnosť, že žalovanej bola uložená povinnosť zdržať sa výkonu záložného práva dobrovoľnou dražbou v tomto konaní, ako aj v spore vedenom na súde prvej inštancie pod sp. zn. 20C/182/2014, nič nemení na tom, že žalovaná mohla a mala, ak mienila zabrániť uplynutiu premlčacej doby, uplatniť svoje právo na súde podaním žaloby, právnym dôsledkom čoho by bolo v zmysle § 112 Občianskeho zákonníka spočívanie premlčacej doby. Žalovaná ako veriteľ si v premlčacej dobe žiadne právo na súde alebo u iného príslušného orgánu neuplatnila. V dôsledku toho nedošlo k splneniu už prvej zákonnej podmienky vyplývajúcej z ust. § 112 Občianskeho zákonníka, ktorou bolo uplatnenie práva na príslušnom orgáne. Žalobkyňa tak mohla vzniesť námietku premlčania a týmto spôsobom spôsobiť zánik súdnej vymáhateľnosti pohľadávky zabezpečenej záložnou zmluvou. Je pritom nepochybné a nesporné, že ak k zosplatneniu úveru došlo 25. augusta 2011, k premlčaniu pohľadávky vyplývajúcej zo zmluvy o poskytnutí úveru v dôsledku uplynutia trojročnej premlčacej

doby, už došlo. Premlčaným je tiež záložné právo. Žalovanej ako záložnému veriteľovi začala plynúť premlčacia lehota na domáhanie sa uspokojenia zo zálohu najneskôr 24. októbra 2013, teda dňom nasledujúcim po začatí výkonu záložného práva 23. októbra 2013 a táto lehota uplynula 24. októbra 2016, čím bola splnená aj podmienka podľa ust. § 100 ods. 2 Občianskeho zákonníka, podľa ktorej záložné práva sa nepremlčujú skôr než zabezpečená pohľadávka. Ak námietka premlčania vznesená zo strany žalobkyne neumožňuje priznať žalovanej pohľadávku z úverovej zmluvy, je nemysliteľné a odporujúce základným zásadám logiky uspokojiť tú istú pohľadávku formou realizácie výkonu záložného práva. Ak sa žalobkyňa ako záložný dlžník dôvodne dovoľá premlčania, žalovaná v postavení záložného veriteľa sa už nemôže domôcť predaja alebo iného speňaženia zálohu a záložné právo nemôže naďalej byť spôsobilým právnym prostriedkom na uspokojenie zabezpečenej pohľadávky. Za takejto situácie na strane žalobkyne existuje naliehavý právny záujem domáhať sa v súlade s ust. § 137 písm. c) CSP určenia neexistencie záložného práva. Rozhodnutie o trovách prvoinštančného, odvolacieho a dovolacieho konania bolo odôvodnené právne ust. § 255 ods. 1 v spojení s § 396 ods. 1 a 2 a § 453 ods. 3 CSP a vecne úspechom žalobkyne v konaní v plnom rozsahu.

4. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie. Dovolanie odôvodnila ust. § 420 písm. f) CSP (súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces) a § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP, t. j. nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom v otázke, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom v otázke, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Navrhla zrušiť rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Porušenie práva na spravodlivý proces videla v nepresvedčivosti a arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu. Žalobu považuje navyše za procesne neprípustnú. Uviedla, že záložné právo nezaniklo (premlčaním), pretože predmetný spôsob zániku záložného práva nie je upravený v ust. § 151md Občianskeho zákonníka. Poukázala na § 151j ods. 2 Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorého uspokojenie zo zálohu je prípustné i v prípade, ak je zabezpečená pohľadávka premlčaná. Záložné právo naďalej existuje vo forme naturálnej obligácie. Rozhodnutie odvolacieho súdu je v priamom rozpore so zákonom. Odvolací súd neprávne posúdil i spočívania premlčacej doby (§ 112 Občianskeho zákonníka). Bolo by neprimerane tvrdým a diskriminačným riešením poskytnúť výhodu spočívania premlčacej doby len tým záložným veriteľom, ktorí si určia spôsob výkonu záložného práva súdnou cestou. Poukázala na rozhodnutie dovolacieho súdu sp. zn. 5Cdo/220/2018. Rozsudok odvolacieho súdu stojí na nesprávnom právnom závere, že premlčacia doba vo vzťahu k výkonu záložného práva plynie aj počas nariadeného neodkladného (v minulosti predbežného) opatrenia ukladajúceho záložnému veriteľovi povinnosť zdržať sa práve výkonu daného záložného práva. Za neriešené považuje právne otázky týkajúce sa 1/ procesnej prípustnosti žaloby o určenie neexistencie záložného práva založenej výlučne na námietke premlčania (považuje ju za neprípustnú), 2/ spočívania premlčacej doby na výkon záložného práva počas nariadenia predbežného (neodkladného) opatrenia, ukladajúceho zdržanie sa jeho výkonu, eventuálne aj spočívania premlčacej doby pri začatí výkonu záložného práva záložným veriteľom prostredníctvom dobrovoľnej dražby (otázka výkladu § 112 Občianskeho zákonníka vo vzťahu k začatiu výkonu záložného práva a plynutiu/spočívaniu premlčacej doby; je dražobník tzv. iným príslušným orgánom v zmysle § 112 Občianskeho zákonníka?).

5. Žalobkyňa sa k druhému dovolaniu žalovanej nevyjadřila (len pre úplnosť sa uvádza, že prvé dovolanie navrhla ako nedôvodné zamietnuť).

6. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo vydané napadnuté rozhodnutie (§ 424 CSP), za splnenia tiež podmienok zastúpenia takejto strany a spísania jej dovolania v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je prípustné a tiež dôvodné [podľa § 421 CSP, nie podľa § 420 písm. f) CSP].

7. Dovolanie je prípustné, ak jeho prípustnosť vyplýva z ustanovenia § 420 CSP alebo § 421 CSP. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytykaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). V prípade dovolania prípustného podľa § 420 CSP je dovolacím dôvodom vytykaná tzv. zmätočnosťná vada (§ 431 ods. 1 CSP) a dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP); v prípade dovolania prípustného podľa § 421 ods. 1 CSP je potom dovolacím dôvodom nesprávne právne posúdenie veci (§ 432 ods. 1 CSP) a dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne

posúdenie vecí, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

8. Žalovaná vyvodzovala prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 CSP. Dovolací súd, vychádzajúci z konštrukcie dovolacieho konania v podmienkach aktuálnej právnej úpravy civilného sporového procesu a tiež z ostatného záveru veľkého senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu o prípustnosti kumulácie dovolacích dôvodov podľa § 420 a § 421 CSP (v tejto súvislosti porovnaj uznesenie najvyššieho súdu z 21. marca 2018 sp. zn. 1VCdo/1/2018), preto pristúpil ku skúmaniu existencie dovolacích dôvodov (a tiež dôvodov prípustnosti dovolania), uplatnených dovolaním v tejto veci, podľa chronológie priradenej im ustanoveniami zákona, ktorého sú súčasťou.

9. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10. Ako dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP (tzv. dôvod zmätočnosti) dovolateľka uviedla, že rozsudok odvolacieho súdu je arbitrárny. Takéto vymedzenie dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP je priveľmi všeobecné na to, aby mohlo byť podkladom pre dovolací prieskum napadnutého rozhodnutia. Pokiaľ má nesprávny procesný postup odvolacieho súdu spočívať v tom, že sa nevysporiadal s niektorou podstatnou odvolacou námietkou, musí dovolateľ v dovolaní uviesť, o ktorú konkrétnu odvolaciu námietku išlo a prečo ju považuje za podstatnú pre rozhodnutie vo veci. Dovolací súd nemôže vykonávať komplexný prieskum všetkých odvolacích námietok (de facto nové odvolacie konanie). Prípustnosť dovolania teda z ust. § 420 písm. f) CSP nevyplýva (dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 CSP).

11. Žalovaná dovolanie odôvodnila i nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom v otázkach prípustnosti žaloby a premlčania, resp. spočívania premlčacej doby.

12. Podľa § 421 ods. 1 CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

13. Právna otázka podľa § 421 CSP a dovolací dôvod (nesprávne právne posúdenie) podľa § 432 CSP sú „spojené nádoby“, preto najvyšší súd nemôže posudzovať prípustnosť dovolania striktno len na základe toho, ako dovolateľ túto prípustnosť formálne vymedzil na konkrétnom riadku svojho podania. Je potrebné brať do úvahy aj dovolací dôvod, vyabstrahovať z neho právnu otázku podľa § 421 CSP a až následne možno posúdiť, či od tejto otázky záviselo napadnuté rozhodnutie a či ide o otázku, ktorá napĺňa niektoré z písmen a) až c) v § 421 ods. 1 CSP (Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 9. júna 2020 sp. zn. I. ÚS 336/2019).

14. Konkrétne označenie právnej otázky, ktorú podľa dovolateľa riešil odvolací súd nesprávne, umožňuje dovolaciemu súdu posúdiť, či ide skutočne o otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a či sa pri jej riešení odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu [§ 421 ods. 1 písm. a) CSP], alebo ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená [§ 421 ods. 1 písm. b) CSP] alebo je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne [§ 421 ods. 1 písm. c) CSP]. Dovolací súd je viazaný len tým, ako dovolateľ právnu otázku nastolí, nie už tým, pod ktoré písmeno ustanovenie § 421 CSP ju podradí (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/47/2019).

15. K prípustnosti žaloby je potrebné uviesť, že uvedená otázka už bola riešená najvyšším súdom (pred rozhodnutím odvolacieho súdu) a bolo konštatované, že naliehavý právny záujem na určení, že nehnuteľnosť nie je zaťažená záložným právom v dôsledku premlčania jeho výkonu, je daný (R 70/2023, uznesenie najvyššieho súdu z 26. októbra 2022 sp. zn. 4Cdo/169/2021). Odvolací súd teda rozhodol v súlade s tu vysloveným právnym názorom najvyššieho súdu, ktorý neskôr prevzal i ďalší senát najvyššieho súdu v rozhodnutí sp. zn. 1Cdo/249/2022).

16. Čo sa však týka právneho posúdenia otázky premlčania, resp. spočívania premlčacej doby odvolacím súdom, tu dovolací súd uvádza nasledovné.

17. Podľa § 112 Občianskeho zákonníka ak veriteľ v premlčacej dobe uplatní právo na súde alebo u iného príslušného orgánu a v začatom konaní riadne pokračuje, premlčacia doba od tohto uplatnenia po dobu konania neplynie. To platí aj o práve, ktoré bolo právoplatne priznané a pre ktoré bol na súde alebo u iného príslušného orgánu navrhnutý výkon rozhodnutia.

18. Podľa § 151j ods. 2 Občianskeho zákonníka ak pohľadávka zabezpečená záložným právom nie je riadne a včas splnená, môže sa záložný veriteľ uspokojiť alebo domáhať sa uspokojenia zo zálohu aj vtedy, keď zabezpečená pohľadávka je premlčaná.

19. Záložné právo plní uhradzovaciu funkciu, ktorá nastupuje potom, čo zabezpečená pohľadávka nie je riadne a včas splnená. Výkon záložného práva si môže záložný veriteľ uplatniť v rámci postupu upraveného v ustanovení § 151j Občianskeho zákonníka. Môže sa teda uspokojiť spôsobom určeným v záložnej zmluve alebo predajom zálohu na dobrovoľnej dražbe alebo predajom zálohu v exekúcii. Záložný veriteľ má právo voľby, ktorý spôsob výkonu záložného práva využije, pričom všetky tri spôsoby sú rovnocenné.

20. Ustanovenie § 151j ods. 2 Občianskeho zákonníka dovoľuje uskutočniť výkon záložného práva aj v prípade, ak je zabezpečená pohľadávka premlčaná. Rozumie sa tým situácia, kedy je premlčaná pohľadávka, avšak záložné právo premlčané nie je. V takom prípade nemá námietka premlčania vplyv na výkon záložného práva (Števček, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol. Občiansky zákonník I. § 1 - 450. Komentár. 2. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 1300 - 1315).

21. Právo záložného veriteľa na výkon záložného práva sa môže premlčať, a to vo všeobecnej trojročnej dobe, ktorá plynie odo dňa, keď sa mohlo vykonať prvý raz (§ 101 Občianskeho zákonníka), teda po márnom uplynutí lehoty splatnosti zabezpečenej pohľadávky. Toto pravidlo je však modifikované, keď záložné práva sa nepremlčujú skôr než zabezpečená pohľadávka (§ 100 ods. 2 Občianskeho zákonníka).

22. Právne otázky významné pre rozhodnutie v danej veci, ktoré sa týkali plynutia premlčacej doby, resp. jej spočívania pri výkone záložného práva riešil najvyšší súd už v rozhodnutí z 30. novembra 2022 sp. zn. 5Cdo/64/2020 (tzn. taktiež pred rozhodnutím odvolacieho súdu) a vyslovil názor, že „iným príslušným orgánom“ v zmysle § 112 Občianskeho zákonníka je tiež dražobník dobrovoľnej dražby. Počas dražobného konania neplynie doba, v ktorej sa premlčuje záložné právo. Toto rozhodnutie bolo neskôr publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát R 27/2023.

23. V tomto publikovanom rozhodnutí sa ďalej uvádza, že dražobník je subjekt, ktorému zákon zveruje oprávnenie zrealizovať právo záložného veriteľa na výkon záložného práva, ktorým je zabezpečená pohľadávka záložného veriteľa, preto ho možno považovať za iný príslušný orgán v zmysle § 112 Občianskeho zákonníka. V nadväznosti na uvedené potom začatie dražobného konania spôsobuje, že premlčacia doba vo vzťahu k záložnému právu neplynie.

24. Pre vykonanie dobrovoľnej dražby je bezvýznamné, či záložný veriteľ disponuje exekučným titulom, na rozdiel od exekúcie, kde pred jej začatím musí prebehnúť základné súdne, prípadne iné konanie a oprávnený musí disponovať exekučným titulom, pričom záložný veriteľ sa môže uspokojiť alebo domáhať sa uspokojenia zo zálohu aj vtedy, keď je zabezpečená pohľadávka premlčaná.

25. V rozhodnutí R 27/2023 najvyšší súd riešil i otázku týkajúcu sa vplyvu nariadeného predbežného opatrenia na plynutie premlčacej doby (či spočívala počas vykonateľnosti predbežného/neodkladného opatrenia, ktorým bola záložnému veriteľovi uložená povinnosť zdržať sa výkonu záložného práva). Najvyšší súd uviedol, že záložný veriteľ výkon záložného práva uplatnil na dobrovoľnej dražbe u dražobníka. V dôsledku nariadeného neodkladného opatrenia súdom, ktorým zakázal záložnému veriteľovi - navrhovateľovi dražby zdržať sa výkonu záložného práva až do právoplatnosti skončenia konania vo veci samej (žaloba o určenie neplatnosti zmluvy o záložnom práve), dražobník upustil

od vykonania dražby [§ 19 ods. 1 písm. h) zákona č. 527/2002 Z. z. o dobrovoľných dražbách). K realizácii dražby teda nedošlo v dôsledku zásahu súdu autoritatívnym rozhodnutím, ktoré záložný veriteľ iba rešpektoval. Z uvedeného potom vyplýva, že zákaz výkonu záložného práva uložený neodkladným opatrením nemožno vykladať na ťarchu záložného veriteľa v tom zmysle, že tento „riadne nepokračoval“ (§ 112 Občianskeho zákonníka) v začatom dražobnom konaní.

26. Dovolací súd súčasne zdôraznil, že to neplatí vo vzťahu k pohľadávke záložným právom zabezpečenaj. Vo vzťahu k nej premlčacia doba plynie, pretože jej spočívanie v zmysle § 112 Občianskeho zákonníka môže nastať iba v prípade jej uplatnenia na súde, resp. v rozhodcovskom konaní, pretože iba tieto orgány majú kompetenciu uložiť povinnosť povinnej osobe pohľadávku zaplatiť veriteľovi, teda zabezpečiť exekučný titul, ktorý môže oprávnený vykonať v exekúcii. Ako už však bolo uvedené, pre výkon záložného práva exekučný titul nie je potrebný a záložný veriteľ sa môže uspokojiť alebo domáhať sa uspokojenia zo zálohu aj vtedy, keď je zabezpečená pohľadávka premlčaná.

27. Za opísanej situácie dôsledkom nech aj nevedomého odklonu odvolacieho súdu pri riešení dovolaním nastolenej otázky/otázok (týkajúcich sa plynutia premlčacej doby, resp. jej spočívania pri výkone záložného práva) od vyššie uvedeného rozhodnutia najvyššieho súdu, reprezentujúceho vo vzťahu k posudzovanému problému ustálenú judikatúru dovolacieho súdu, bolo treba mať za to, že dovolateľka opodstatnene namietala existenciu ňou uplatneného dovolacieho dôvodu [§ 421 ods. 1 písm. a) CSP]. Dovolanie je preto v danej veci prípustné a tiež dôvodné.

28. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami preto zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie, majúc za to, že náprava zrušením len rozhodnutia odvolacieho súdu je v tomto prípade možná i postačujúca (§ 449 ods. 2 CSP) a vychádzajúc z toho, že tým, komu bolo namieste pričítať dovolaním vytýkanú vadu zmätočnosti bol len odvolací súd.

29. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

30. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.